

Atıfta Bulunmak İçin / Cite This Paper: Akengin, Ç. ve Başbuğ, Z. (2019). "Temel Sanat Eğitiminde Buluş Yoluyla Öğretim Yaklaşımının Önemi", *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1): 133-143
Geliş Tarihi / Received Date: 21.12.2018 **Kabul Tarihi / Accepted Date:** 26.12.2018

Araştırma Makalesi

TEMEL SANAT EĞİTİMİNDE BULUŞ YOLUYLA ÖĞRETİM YAKLAŞIMININ ÖNEMİ

Doç. Dr. Çağatay AKENGİN

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

cağatayakengin@gazi.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-2170-8708

Öğr. Gör. Zuhal BAŞBUĞ

Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi

zuhalbasbug@akdeniz.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-6856-0432

Öz

Bu makalede, plastik sanatlar bölümlerinin temel atölye derslerinden biri olan Temel Sanat Eğitimi dersinde buluş yoluyla öğretim yaklaşımının önemi üzerinde durulmuştur. Çağın sanat eğitimi konusundaki genel yaklaşımı ve uygulanan bazı modeller incelenmiştir. Buluş yoluyla öğretimin temel prensiplerinin Temel Sanat Eğitimi dersiyle kesişme noktaları, dersin ilke ve elemanlarının öğretiminde sağlayacağı katkılar ve özgün tasarımlara yansıma biçimleri üzerinde durulmuştur. Ezberci bir yaklaşım yerine katılımcı yaklaşımı öneren bu modelle birlikte, eğiticinin rehberliğinde hazırlanan sanatsal tasarımların niteliği, çalışmanın konuları arasında bulunmaktadır. Öğrencileri araştırma yapmaya, sorunlara yaratıcı çözümler bulmaya ve keşfe yönlendiren, merak uyandıran, yaratıcılığa ortam hazırlayan ve buluşun önünü açan bir yaklaşım olmasından dolayı yöntemin getireceği faydalar sıralanmıştır. Temel sanat eğitiminin, sanatsal yaratıcılığa sağlayacağı katkı, bu yöntemle birlikte daha bilimsel bir biçimde ele alınmış ve öğretim aşamasına ne şekilde yansıdığı irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Buluş Yoluyla Öğretim, Yaratıcılık, Temel Sanat Eğitimi.

IMPORTANCE OF TEACHING APPROACH THROUGH INVENTION IN BASIC ART EDUCATION

Abstract

In this article, one of the basic workshop courses of the Department of plastic arts, basic art education course focuses on the importance of teaching approach through inventions. General approach to art education of the age and some models applied have been studied. The aim of this course is to introduce students to the basic principles of art education through inventions, the intersection points of the basic art education course, the contribution of the course to the teaching of the principles and elements, and the ways of reflection to the original designs. With this model, which proposes participatory approach rather than a memorial approach, the nature of the artistic designs prepared under the guidance of the trainer is among the subjects of the study. The benefits of the method are listed because it is an approach that directs students to research, explore and find creative solutions to problems, raises curiosity, creates an environment for creativity and paves the way for the invention. The contribution of basic art education to artistic creativity has been discussed in a more scientific way with this method and it has been examined how it is reflected to the teaching stage.

Keywords: Teaching Through Inventions, Creativity, Basic Art Education.

1. GİRİŞ

Sanat, insanlığın keşfettiği en önemli yaratıcı buluşlardan biridir. Gündelik hayatın renklenmesine, sosyalleşmesine, bilinçlenmesine ve insana has her türlü ifade biçimiyle birlikte duygu yansımalarına neden olmaktadır. Müze ziyaretleri sırasında sanat eserlerine saldıran, kalp krizi geçiren, değişik eylemlerde bulunan insanların psikolojik yansımaları bunun göstergesi şeklindedir. Sanat eserlerinin farklı ruh dünyasına sahip insanlarda yarattıkları etkiler değişiklik göstermektedir. Bu sebeple, sanat bölümlerinde eğitim alsın veya almasın her bireyin mutlak surette bir sanat eğitimi alması gereklidir. Sanat eğitimi sadece uygulama ağırlıklı verilen eğitim değil, aynı zamanda teorik anlamda eğitim sunan bir alandır. Temel Sanat Eğitimi dersi, hem teorik hem de pratik eğitimi bünyesinde barındıran ana derslerden biridir. Bu açıdan bakıldığında bütün sanat alanları için zorunlu ve hayati öneme sahiptir.

2. AMAÇ

Temel Sanat Eğitimi, lisans düzeyinde plastik sanatlar eğitimi alan bireylerin, düşünce ve duygularını yüzeye yansıtma becerilerinin kazandırılması ve nitelik anlamında bütünlük, ritim, oran-orantı, denge, hareket, zıtlık, örüntü, vurgu gibi sanatın temel elemanlarının öğrenilmesini amaçlamaktadır. Yükseköğretim kurumlarında verilen Temel Sanat Eğitimi dersinin “*buluş yoluyla öğretim yaklaşımı*” ile verilmesi, araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

3. ÖNEM

Sanat eğitimi geleneksel olandan ziyade geleceğe yönelik dinamikleriyle, klasik eğitimin topluma yansıttığı edilgen yapıyı ötelemektedir. Toplumsal sorunlara karşı düşünce geliştiren, amaca uygun değerler üreten, tutarlı insanlar yetiştirmektedir. Geleneksel biçim ve içeriklerin korunması ve benzeri boyutları irdelerken, gelenekselin aşılp yeni sanatsal biçimlerin, yeni düşüncelerin yaratılmasına olanak hazırlamaktadır (Ünver, 2016).

Eğitimin uzun süreli ve istendik davranışlar geliştirme çabasından yola çıkarak, yapılan eğitim faaliyetinin sonuçlarının elde edilmesi zaman alabilmektedir. Bu uzun süreci iyi değerlendirebilmek için yapılan faaliyetlerle eğitimin kalitesi artırılmaya çalışılmaktadır. Eğitimde geleneksel, öğretmenin merkezde olduğu yöntemlerle yaratıcılığın çok fazla gelişmeyeceği, öğrenmenin etkili olamayacağı, öğrenciyi öğrenmeye teşvik edemeyeceği düşünülebilir. Eğitimin farklı tanımları, bu sorunlara cevap olabilecek nitelikte bir çözüm ortaya koymaktadır.

Kırıçoğlu'ndan aktaran Dikici'ye göre (2006) “...sanatın öğretiminde ki amaç ne tek tek yaratıcılar yetiştirmek, ne de herkesi yaratıcı yapmaktır. Amaç, sanatı yaşatmak, sanatı öğretmektir.”

Temel sanat eğitimi dersi sanat eğitiminin temel prensiplerinin başlangıç aşamasında verildiği sanatın ana ilkelerinin temelini atıldığı derstir. San'a göre (2003), temel sanat eğitimi, sanat eğitiminin temel taşı olduğu için dersin beklentilerini karşılamak, temel sanat eğitimi dersinin amaçlarını iyi anlamak gerekmektedir. Amaçlanan bağımsız ve üretici düşünce ve davranışı, girişimci olmayı ve yaratıcı etkinlikte bulunmayı sağlamaktadır. Amaç, sanatı yalnızca uzaktan anlamak değil, bizzat yaşayarak, tanıyıp değerlendirerek sanatsal biçimlendirme eylemine katılmayı, bu olguda etkili rol oynamayı gerçekleştirmektir. Bu anlamda öğretmenin etkili yönlendirmesi son derece önemlidir (San, 2003: 24).

Bu çalışma; öğrenmede, öğrenciyi aktif katılıma teşvik etmek için yeni yöntem ve yaklaşımları inceleyerek, öğrenmenin kalitesinin artırılması, aynı zamanda da keşfeden araştıran sorunlara yaratıcı çözümler bulan bireyler yetiştirilmesine sebep olan davranışları irdelemektedir. Eğitimde denenen her yöntem, bilhassa sanat eğitimi derslerinde yaratıcılığı, hedef almalıdır. Çünkü Kırıçoğlu'na göre (2002); “sanat eğitimi, ruhsal ve bedensel bütünlük içinde estetik duygusunun geliştirilip, yaratıcılık gücünün olgunlaştırılması çabasıdır. Sanat eğitimi, daha geniş bir çerçeveden bakıldığında kişinin duygu, düşünce, izlenimlerini anlatabilme aşamasında, yaratıcılık gücünün estetik duygusuyla beraber belli bir düzeye ulaştırılması için yapılan bütün eğitim faaliyetlerinde harcanan çaba” da denilebilir.

Öğrenmenin gelişmesini sağlamak adına eğitim sistemi içerisinde yer alan birçok yöntem ve teknik bulunmaktadır. Ancak, bu yöntem ve tekniklere çok daha yenilikçi yaklaşımlar da eklenerek, öğrenciyi merkeze alan ve öğrencinin yaratıcılığını geliştirmeye yönelik mevcut yöntemleri yapılandırarak öğrenmenin kalitesi artırılabilir. Farklı yöntemler arayış çabaları, şüphesiz ki eğitim sistemindeki öğreten merkezli yaklaşımların kısırlığını ortadan kaldırmaya katkı sağlamaktadır.

“Günümüz eğitiminde, eğitimcinin tanımı, bir konuda bilgi sahibi olan değil, bu bilgilere nereden ve nasıl ulaşılacağını bilen ve bu konuda öğrencilere rehberlik edebilen bir yapıya sahip olan kişi” şeklindedir (Söylemez'den akt. Erkan,2009: 22). Temel sanat eğitimi dersinde öğrenciyi araştırmaya, öğreticiyi de rehberlik etmeye teşvik etmesi açısından konuların buluş yoluyla öğretim yaklaşımı rehberliğinde işlenmesi önem taşımaktadır.

4. ÖĞRETİM STRATEJİLERİ

Clark ve Starr'a göre strateji, dersin hedeflerine ulaşılmasını sağlayan oldukça genel bir yaklaşımdır. Bu anlamda stratejiyle ilgili konunun seçimini, konunun kendi içinde analizini, sentezlenmesini ve konunun öğretiminde psikolojik temele göre hangi öğrenme modelinin uygulanacağını belirlenmesini kapsamaktadır (Büyükkaragöz ve Çivi, 1997: 69).

Okulda kullanılan stratejiler genel olarak öğrencilerin ortak olan öğrenme düzeyine göre şekillendirilmektedir. Öğretmenin asıl amacı öğrencilerin kendi başlarına öğrenmelerini sağlamaktır. Bir bakıma öğretmen, öğrencilere nasıl öğreneceklerini bulduran ve kılavuzluk eden kişi konumundadır (Kaya ve Erdik, 2014: 186).

Başlıca öğretim stratejileri şunlardır:

1. Sunuş yoluyla öğretim stratejisi
2. Buluş yoluyla öğretim stratejisi
3. Araştırma- inceleme yoluyla öğretim stratejisi

4.1. Buluş Yoluyla Öğretim

Buluş yoluyla eğitim felsefesi içinde değerlendirilen bireylerin, pasif durumdan aktif duruma geçerek, öğrenmeyi sağlayan bileşenlerden biri durumuna gelme olgusudur. Bu felsefenin fikir dinamiği Bruner'dir.

Bruner, 1915 yılında Newyork'ta doğmuştur. 1947 yılında Harvard üniversitesinden doktora dercesi almıştır. Küçük çocuklarda algı, öğrenme, bellek ve öteki biliş biçimleri konusunda yaptığı çalışmalar ile dikkat çekmiş, Jean Piaget'nin aynı konudaki çalışmalarıyla birlikte ABD eğitim sisteminde etkili olmuştur. Duke Üniversitesi'nden lisans ve Harvard Üniversitesi'nden psikoloji doktorasını alan Bruner, 2. Dünya savaşında Fransa'da ABD ordusunda psikolojik savaş uzmanı olarak çalışmıştır. 1952 yılında psikoloji profesörü olmuş, o tarihten bugüne de başta Oxford ve Newyork Üniversiteleri olmak üzere çeşitli kuruluşlarda deneysel psikoloji dersleri vermektedir (Özer, 2005).

Öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştiren buluş yoluyla öğrenme, oldukça etkin ve yararlı bir öğretim yaklaşımıdır. Yöntemde en çok görev, öğrenciyi yönlendirecek öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenlerin eğitimi ve bilinçlenmeleri bu açıdan önem arz etmektedir (Özer, 2005:128).

“Bilmek bir ürün değil, bir süreçtir” diyen Bruner öğretmenin rolünün, hazır bilgiyi öğrenene sunmak yerine; bunu kendi kendine öğrenebileceği ortamı oluşturarak, bilgiyi keşfetmesinde rehberlik etmek olduğunu savunmuştur (Senemoğlu ve Aydın'dan akt. Kara ve Koca, 2004).

Bruner, buluş yoluyla eğitimi tanımlarken, insan hayatını ve zihnini biçimlendiren bu fikrin biyolojik olarak değil, kültürel anlamda değerlendirilmesine inanmaktadır. Kuramın beslendiği kaynağın, mantıksal bilimsel ifadenin ötesinde düşünülmesi, insan doğasının gelişim süreciyle birlikte ele alınması olarak tanımlamaktadır. Bu bakış açısı, kültür ve eğitim arasındaki arabulucu rolle ilgilidir. Bilişsel süreç ve psikolojinin temelini ilgilendiren bu

durum, Bruner'in ilgi alanına girmektedir. Bruner, özellikle kavramsal şemada, pedagoji açısından bireyin sanatsal yeti özelliklerine vurgu yapmaktadır (Esteban, 2014: 256).

Bruner'in ülkemizde de çevirisi yayınlanan “*Eğitim Süreci*” orijinal adıyla “*The Proses Education*” isimli eserinde, buluş yoluyla öğretimde, buluşun aşamalarıyla nasıl gerçekleşmesi gerektiği, zihinsel sürecin nasıl gelişim göstermesi gerektiği, motivasyonun nasıl sağlanması gerektiğine dair konular üzerinde gerekli ayrıntıları vermiştir.

4.2. Öğrenmede Yapının Rolü

Öğrenme etkinliğinde sonuçtan ziyade, sürecin etkin ve önemli olduğu bir gerçektir. Ele alınan bu yaklaşım uygulanabilir niteliktedir. Öğrenciler öğrenmek zorunda oldukları materyalle sınırlıdır. Bu durum, öğrencilerin hayatlarının geri kalanını nasıl etkileyebileceğinin belirlenmesiyle ilgilidir. Bunun için de öğrenilecek konunun temel yapısının öğrencilere öncelikli olarak verilmesi gereklidir. Temel yapıyı öğretmek, karşılaşılan problemlerde verilen temel yapının kullanılması gerekliliğinin doğmasını sağlamak için olmalıdır. Eğer önceki öğrenmeler, sonraki öğrenmeyi kolaylaştırmaya yardım ederse, önce ve sonra karşılaşılan şeyler arasındaki ilişkinin mümkün olduğunca net bir şekilde resmedilmesini sağlamalıdır (Bruner, 2009).

Bruner, “*Herhangi bir disiplindeki en iyi insanlar, görev üzerinde çalıştırılmalıdır, sadece zihinlerimizi en iyi şekilde kullanarak müfredat tasarladığımızda, çalışmalarına yeni başlamış öğrencilere bilginliğin ve aklın meyvelerini getireceğiz*” ifadesinde bulunarak, öğretmenin yeterliliği ve müfredat programlarını geliştirme üzerinde önemle durmuştur. (Bruner, 2009).

Bruner, buluş yoluyla öğrenmenin odak noktasını oluşturduğu öğretim kuramındaki esasların şu şekilde gerçekleşmesini önermektedir.

1. Kuramın birinci ögesi öğrencinin öğrenmeye hazır oluşunu sağlayacak yaşantuların belirlenmesini içerir.

Bruner'e göre bütün bireylerin içinde öğrenme arzusu vardır. Öğrenme arzusunu içten etkileyen güdü ise merak duymaktır. Öğrenciyi öğrenmeye hazırlama açısından ikinci güdü başarıma isteğidir. Üçüncü güdü ise, “başkalarıyla birlikte olmadır”. Bu duygu bireylerde birlikte iş yapmayı (iş birliğini) ortaya çıkarır. Toplum bu güdü ile oluşmuştur.

2. Kuramın ikinci ögesi öğretim muhtevasının yapılandırılması ve onun nitelikleriyle ilgilidir.

Öğretimin başarılı olması onun konuların anlamlı, temel kavram ve ilkelere dayandırılması ve bir bütünlük gösterecek şekilde yapılandırılmasıyla mümkündür. Bu suretle

konunun temel ögesinin ve bunlar arasındaki ilişkilerin kavranması yeni öğrenmelere yeni buluşlara yol açabilir.

3. Kuramın üçüncü ögesi, öğrenme yaşantılarının sıralanmasıdır.

Bruner'e göre zihinsel gelişme bir sıra izler. Bu nedenle de öğrenme sürecindeki yaşantılar öğrencinin zihinsel gelişimine göre sıralanmalıdır. Gittikçe genişleyen ve derinleşen sıralanmasıyla verilen bilginin düşünmeyi daya iyi geliştireceği görüşündedir.

4. Kuramın dördüncü ögesi, öğrenme sürecindeki pekiştiricilerin rolünün nasıl dağıtılacağına ilişkindir.

Öğrenmede başarı pekiştirme işlemine bağlıdır. Pekiştirmenin zamanlaması konusunda öğretmenler çok dikkatli olma durumundadırlar. Pekiştiriciler öğrencilerin anlayabileceği formda olmalıdır. Bruner öğretmenin görevinin öğrencinin kendi kendini denetleyebilecek ve dıştan etki olmadan içten gelen öğrenme isteğiyle pekiştirmeyi sağlayacak biçimde yönlendirilmesi gerektiği görüşündedir (Fidan, 2012:82-84). Bu içten gelen öğrenme isteği de öğrenme ortamının, öğrencinin ilgisini uyandıracak şekilde olmasını gerektirebilir.

4.2.1. Buluş Yoluyla Öğretimde Planlama

Çoğu öğretmen keşfedici derslerin planlama gereksinimi olmadığını ve öğrencilerin kendilerince dünyayı keşfedebileceğini düşünür. Öğrenciler kendi kendilerine dünyayı keşfetmişse bile, verilen zaman sürecinde bireysel keşfetme süreci planlama gerektirir. Buluş yoluyla öğrenmede ilk adım, amacı ortaya koymaktır. Daha sonraki adım, örneklerin seçimi ve bu örnekleri zorluk derecesine göre sıraya koymaktır.

Buluş yoluyla öğretimin uygulanmasında öğretmen rehberlik ederek, öğrencilere veri sağlayarak ve soru sorarak bu süreci kolaylaştırmaktadır (Tok, 2009: 142).

4.2.2. Buluş Yoluyla Öğretim Stratejisinin Aşamaları

Öğretmen	1.Örneği sunar
Öğrenci	2.Örneği tanımlar.
Öğretmen	3.Ek örnekler sunar.
Öğrenci	4.İkinci örneği tanımlar.
Öğretmen	5.Ek örnekleri ve örnek olmayanları sunar.
Öğrenci	6.Örnekleri karşılaştırır.
Öğretmen	7.Öğrencilere örneğin özelliklerini ya da örnekler arasındaki ilişkileri tamamlamalarını sağlar.
Öğrenci	8.Tanımı ya da ilişkiyi açıklar.
Öğretmen	9.Öğrencilerden ek örnekler ister (Tok, 2009: 142).

4.2.3. Buluş Yoluyla Öğretimde Etkili Kullanım İlkeleri

Buluş yoluyla öğretimde, Buluş yoluyla öğretimin etkili kullanabilmesi için kendine has bazı teknikler kullandığını söylemek mümkündür. Bu öğretim modelinde öğretmenin görevleri sunuş yoluyla öğretimden farklı şekildedir. Bruner'e göre öğretmen eğitim sürecinde pasif bir rol üstlenerek, öğrencilere kavramları, ilkeleri kendisi vermek yerine, deney yapmaya, ilkeleri, kavramları bulmaya teşvik etmelidir. Böylece öğrenciler, öz yeterliliğe ulaşacak ve bağımsız olarak öğrenebilen birer birey haline gelecektir. Bruner'e göre öğrenciler, sorunlara cevap arama sürecinde problemleri kendileri çözümleneceklerdir (Ocak, 2005:291).

Senemoğlu (2001)'na göre Buluş yoluyla öğretimin etkili olabilmesi için şu şartlar sağlanmalıdır.

1. Kazandırılacak kazanımlar açıkça belirlenmelidir.
2. Öğrenciyi çözüme ulaştıracak somut örnek durumlar ve örnek olmayan durumlar saptanmalı, örnekler basitten karmaşığa doğru sıralanmalıdır.
3. Planlama yapılırken zaman faktörü dikkate alınmalı ve bu yolla öğrenmenin gerçekleştirileceği konulara daha fazla zaman ayrılmalıdır.
4. Öğrenciyi öğrenmede aktif kılmak için çalışılacak konu alanının yapısının öğrenci için anlamlı, faydalı ve hatırlanabilir nitelikte olması gerekir.
5. Öğrenciye bir ilkeyi bulması, problemi çözmesi için zaman ve ipuçları vererek, problemi kendisinin çözmesi sağlanmalıdır.
6. Öğretmen konuya karşı merak uyandırır.
7. Öğretmen öğrencilere problem durumu vererek, öğrencilerin soru sormalarını, deney yapmalarını, keşfetmelerini sağlamalıdır.
8. Öğretmen rehber olmalıdır.

4.2.4. Buluş Yoluyla Öğretimin Üstün Yanları

1. Öğrenciler konunun temel yapısını tümevarımla keşfederler.
2. Öğrenci merkezli, aktif öğretim sağlar.
3. Temel kavramlardan alt kavramlara geçiş sağlanır ve bu alt kavramları öğrenci kendisi bulur.
4. Öğrencinin deneyi ve problemi kendisinin çözmesi ve bilgiye ulaşması öğrencide kendine güven sağlar (Gürdal ve ark.'dan akt. Akpınar, 2003).
5. Öğrenciler daha çok zihinsel aktivite içinde olarak, genelleme ve ilkelere kendileri ulaştıkları için bilimsel düşünme becerileri gelişir.

6. Bu yaklaşımda öğrencilere kazandırılmak istenen özelliklere öğrenciler kendi buluşlarıyla ulaştıklarından gözlem yapma ve mevcut verilerle analiz, sentez yapma becerileri gelişir. Bu da problem gücü gelişmiş bireyler olmalarını sağlar.

7. Kazandırılmak istenen özelliklere öğrencilerin kendileri keşfederek ulaştıkları için daha etkili ve kalıcı öğrenmeler sağlanır (Kaptan' dan akt. Akpınar, 2003).

8. Öğrencilerin sosyal özelliklerinin gelişmesine yardımcı olur.

9. Öğrencilerin içsel güdülerini artırır.

10. Çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması ile derse ilgi ve meraklarının sürekliliği sağlanır.

11. Öğrenci-öğretmen etkileşiminin en üst seviyede olmasını sağlar.

12. Öğrencileri araştırma yapmaya, yaratıcılığa sevk eder. İstekli çalışmaya güdüler (Akpınar, 2003).

4.2.5. Buluş Yoluyla Öğretimin Sınırlı Olan Yönleri

1. Bu yaklaşıma göre ders planlama daha çok zaman alır ve uygun örneklem seçimi açısından daha çok araştırma gerektirir.

2. Rehber konumundaki öğretmen dersi iyi organize edemezse öğrencilerle yanlış ve eksik öğrenmeler ortaya çıkar.

3. Buluş yoluyla öğretim kavram, ilke ve genellemelerin öğretimine oldukça uygun bir yaklaşım olmasına karşın, olguların öğretimine uygun değildir.

4. Kalabalık sınıflarda kontrol zor olduğundan, uygulaması ve her öğrencinin izlemesi zorlaşır.

5. Öğrenci etkinlikleri ön planda olduğundan daha çok zaman gerektirir

6. Her türlü öğretim etkinliği için geçerli olmayabilir.

7. Çok sayıda araç ve gerece gereksinim duyulabilir (Ünlü, 2007).

5. TEMEL SANAT EĞİTİMİ

Türkiye'de ilk kez 1957 yılında İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nun programına alınmış olan Temel Sanat Eğitimi, daha sonra diğer Animasyon, Grafik, Seramik, İç Mimarlık, Baskı Sanatları, Tekstil, Endüstriyel Tasarım vb. bölümlerin öğretim programlarında yer alan ortak sanat dilinin öğretisinin yapıldığı bir disiplindir. Genellikle sanat eğitimi veren kurumların birinci sınıfında bir yıl süreyle hazırlayıcı eğitim olarak uygulamaya konulmuştur (Atar, 2004: 47).

Temel Sanat Eğitiminin (Temel Tasarım), görsel sanat öğretiminde tarihsel anlamda geçmişi çok eski değildir. Tüm görsel sanatlar için, eğitim-öğretimin gerekliliğini anlamada

tarihi gelişimi incelenecek olursa; Almanya’da 1919’da Walter Gropius tarafından kurulan Bauhaus okulunun programında; “mimar, ressam ve el sanatçısını uygulamalı yetiştirme biçimi” olarak belirlenmiştir. Bauhaus’un görsel sanatlar eğitiminde getirdiği temel yenilik “Basic Design” (Temel Tasarım) eğitimidir. Diğer temel anlayış ise teknolojiyi, el sanatları tekniklerini bilmek ve fiilen uygulayıcı olmaktır (Gümrah, 2002).

Bauhaus Okulu, endüstri alanındaki gelişmelere paralel olarak tasarımcıya olan ihtiyaç doğrultusunda ortaya çıkmış bir kurumdur. Bauhaus Okulu’nda üretilen ürünlerde fonksiyon önemli bir unsur olarak görülmüş, sadece estetik görünüm dikkate alınmamıştır. Bununla beraber okulda pratikliğin, fonksiyonelliğin ön planda tutulduğu, seri üretimlerin yapıldığı atölyeler yer almıştır. Okul eğitim ve üretim merkezi olmanın yanında tüm konuların konuşulup tartışıldığı bir yer olmuş, mimari sanat ve tasarım alanında yeni yaklaşımlarda bulunmuş, dönemin tasarım düşüncesini yaratmıştır (Tepecik ve Toktaş, 2014: 35).

Bauhaus 1933’te Nazi rejimiyle kapatıldıktan sonra öğretmenlerin birçoğu farklı ülkelere giderek Bauhaus düşüncesini yaymaya çalışmıştır. Bunlardan Josef Albers 1933’te Amerika’ya, Vassily Kandinsky 1933’te Fransa’ya, Paul Klee 1933’te İsviçre’ye, Walter Gropius 1934’te Büyük Britanya’ya, 1937’de Amerika’ya, Laszlo Moholy-Nagy 1934’te Hollayda’ya, 1935’te Büyük Britanya’ya, 1937’de Amerika’ya, Macel Breuer 1935’te Büyük Britanya’ya, 1937’de Amerika’ya, Herbert Bayer 1938’de Amerika’ya ve Walter Peterhans 1938’de Amerika’ya göç etmiştir (Tepecik ve Toktaş, 2014: 35).

Türkiye’de, Cumhuriyetin etkisiyle, sanat ortamında meydana gelen yeni oluşumlarla birlikte eğitim alanına da yansımaları görülmektedir. Temel tasarım algısının, Türkiye de yansımaları Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu bünyesinde olmuştur (Marmara Üniversitesi Güzel sanatlar Fakültesi) 1956’da eğitim programını geliştirmek ve görev alacak öğretim elemanlarını belirlemek üzere görevlendirilen Prof. Dr. Adolf Schneck’le birlikte kendini yenilemek isteyen kurum, Bauhaus ekolünden faydalanmıştır. Özellikle Temel tasarım anlayışını Bauhaus ekolünden taşıyan Schneck, derste kullanılan öğretim yöntemlerini ve uygulamaları bu yönde değerlendirerek yenilemiştir. Öğrencilerin ilk yıllarında temel sanat eğitimiyle belli bir yetkinliğe geldikten sonra, üstüne disiplinler yapılanma uygulamaya konmuştur. Amaçları, yaratıcılığı, teorik ve pratik bilgiyi, çağın şartları üzerinde taşıyabilen ve uygulamaya dökülebilen, mesleki uzmanlığa ulaşmış bireyler yetiştirmektir (Erkmen’den akt. Özdemir, 2014).

Temel tasarım eğitimi dersinde, öğrencinin görsel anlamda kişilik gelişimini sağlaması, plastik değerleri kavraması, duyu algılarını geliştirmesi, yeni formlar oluşturması, nesnelere arası ilişkiler kurması ve bu ilişkileri belli tasarım ilkeleri doğrultusunda düzenlemesi amaçlanmaktadır. Ayrıca bu ders, öğrencinin yaratıcılığını geliştirmesinin yanı

sıra üretilen imgelere estetik açıdan değer kazandırarak, öğrencinin estetik üretim duyarlılığını çalışmalarına yansıtabilmesini amaçlamaktadır (Uysal, 2015).

Temel sanat eğitimi, plastik sanatların ilke ve öğelerini teorik, uygulamalı olarak yapılandırmasının yanı sıra; bireysel yeteneğin ve yaratıcılığın özgürce ortaya çıkmasını, estetik görsel öğelerin kullanılmasıyla özgün tasarımların oluşturulmasının eğitimidir. Temel sanat eğitimi çalışmaları estetik nitelikte ve ilkelerin kendi anlatım gücünü ortaya koyacak şekilde yapılmaktadır. Daha sonra kazanılan davranışlar (bilgi- beceri) belirli amaçlara hizmet eden işlevsel tasarımlara dönüşmektedir (Güngör' den akt. Genç, 2012). Tasarım aşamasında, beklenen gerekli nitelikteki işlerin ortaya çıkması için öncelikli olarak kavramların iyi anlaşılması gerekmektedir. Kavramların öğretiminde ve kullanılan öğretim stratejileri büyük önem taşımaktadır. Buluş yoluyla öğretim yaklaşımı bu bakımdan önem kazanmaktadır. Çünkü buluş yoluyla öğretim yaklaşımı, bireysel yaratıcılığın geliştirilmesine, öğrencinin keşfetmesine, araştırmasına, merakı teşvik etmesine olanak sağlayan bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir.

6. SONUÇ

Temel sanat eğitimi, diğer prensipleri de içine alan çok yönlü bir eğitimi gerektirir. Yalnızca bireyin tasarım ilke ve elemanları yeterliği üzerinde çalışmaz, aynı zamanda bireyin dünyayı algılaması, felsefe, sanat tarihi, eleştiri, estetik gibi alanlarda yeterliği üzerinde de çalışmaktadır. Bunu yerine getirmek için birçok yöntem kullanılmaktadır. Ancak kullanılan yöntemler daha çok gösterip-yaptırma, anlatım gibi sınıf içinde yapılan öğretime dayandırılmaktadır. Öğrenmeyi yalnızca alışılmış metotlarla sınırlandırmak, öğrenciyi keşfetmekten uzaklaştırabilir. Sanat eğitimi alan bireylerin, bu anlamda kendilerini bilgiyi arayan, üreten ve yorumlayan bireyler olarak yetiştirilmesi, yeterlilik düzeyleri bakımından ele alındığında olumlu katkılar sağlayabilir. Bu anlamda bireyin keşifçi yönünü merkeze alan buluş yoluyla öğretim yaklaşımının kullanımı olumlu sonuçlar getirebilir.

Buluş yoluyla öğrenme yaklaşımı, genellikle fen bilimleri, matematik alanlarında faydalanan bir yaklaşım olarak ifade edilmekle birlikte, bilimin çoğu alanında yapılan çalışmalar sıklıkla görülmektedir. Esasında bu yaklaşım temelde, yaratıcılık ve buluşu barındırdığı için sanat eğitimi de faydalanılması gereken bir yaklaşım olarak düşünülebilir. Buluş yoluyla öğretim yaklaşımından faydalanırken, öğretim elemanın rehberliği, öğrencilerin yönlendirilmesinde belirleyici rol oynamaktadır. Bu açıdan temel sanat eğitimi dersinin öğretiminde ele alınan buluş yoluyla öğretim yaklaşımının kullanılması, dersin amaçlarının gerçekleşmesinde fayda sağlayabilir. Yaratıcılık konularında alınacak psikolojik destek, öğrencilerin disiplinler arası

çalışma yapmalarına imkan sunacaktır. Bu şekilde ezbercilikten uzak, duygu ve mantığın beraber kullanıldığı, daha akılcı tasarımlar üretilecektir. Öğrenciler bu yöntemle birlikte, yeniyi arayacak, üretim sürecindeki sancılı süreç aşılacak ve özgün eserlerin önü açılacaktır.

KAYNAKÇA

- Akpınar, E. (2003). Buluş Stratejisiyle Enerji İlişkili Fen Öğretimi: Canlılar İçin Madde ve Enerji Ünitesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Atar, N. (2004). Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Temel Sanat Eğitimi Uygulamalarının Sorgulanması ve Öneriler. *Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Anadolu Sanat Dergisi* (15), 47-54.
- Bruner, J. (2009). *Eğitim Süreci* (T. Öztürk, Çev.) (1. Baskı). Ankara: Pegem.
- Büyükkaragöz, S. & Çivi, C. (1997). *Genel Öğretim Metotları*. (7. Baskı). İstanbul: Öz Eğitim.
- Erkan, T. (2009). Temel Sanat Eğitimi Dersinin Web Tabanlı Öğrenme Yöntemiyle Verilmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Esteban, E. (2014). La teoría narrativa de Bruner y Sus Implicaciones En Una Pedagogía Hermenéutica. *Cultura Educación*, 14(3), 253-266.
- Dikici, A. (2006). Sanat Eğitimi ve Öğrencilerin Yaratıcılık Düzeyleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 31(139), 3-9.
- Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. (3. Baskı). Ankara: Pegem.
- Genç, P. (2012). *İşitme Engellilere Temel Sanat Eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Gümrah, H. (2012). *Sanat Eğitimi Yetiştirmede "Temel Sanat Eğitimi Dersi" nin Yeri ve Önemi*. Sanat Eğitimi Sempozyumunda Sunulmuş Bildiri, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kara, Y. & Özgün-Koca, S. (2004). Buluş Yoluyla Öğrenme ve Anlamli Öğrenme Yaklaşımlarının Matematik Derslerinde Uygulanması: "İki Terimin Toplamının Karesi" Konusu Üzerine İki Ders Planı. *S. A. İlköğretim-Online* 3 (1), 2-10. 5 Ekim 2018 tarihinde <http://ilkogretim-online.org.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kaya, İ. & Erdik, C. (2014). Öğretmenlerin Kullandıkları Öğretme Stratejilerine Göre Sahip Oldukları Liderlik Türleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 185-209. 12 Kasım 2018 tarihinde <http://www.gefad.gazi.edu.tr/issue/6729/90479> sayfasından erişilmiştir.
- Kırıoğlu, O. T. (2002). Beşikten Mezara Sanat ve Kültür Eğitimi. *Çocuk Çocuk Dergisi*. Ankara: Kök 10 (31).
- Ocak, G. (2005). Buluş Yoluyla Öğretimin Öğrenmede Kalıcılığa Etkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 289-297.
- Özdemir, A. (2014). *Temel Sanat Eğitiminde Disiplinler Arası Yaklaşım Dayalı (Müzik Destekli) Uygulamanın Öğrenci Başarı Düzeyine Etkisi*. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özer, M. A. (2005). Etkin Öğrenmede Yeni Arayışlar: İşbirliğine Dayalı Öğrenme ve Buluş Yoluyla Öğrenme. *BiligDergisi*, 35(5), 105-131.
- San, İ. (2003). *Sanat Eğitimi Kuramları*. (2. Baskı). Ankara: Ütopya.
- Senemoğlu, N. (2001). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim-Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Tepecik, A. & Toktaş, P. (2014). *Temel Sanat Eğitimi*. Ankara: Gece
- Tok, Ş. (2009). *Öğretme-Öğrenme Strateji ve Modelleri*, Doğanay, A. (ed.). Öğretim İlke ve Yöntemleri (s.110-160). Ankara: Pegem.
- Uysal, E. (2015). Temel Tasarım Dersine İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Yedi: Sanat Tasarım ve Bilim Dergisi*. 14, 51-65.
- Ünlü, M. (2007). *Problem Çözme ve Buluş Yoluyla Öğretim Kuramına Göre Geliştirilmiş Web Tabanlı Eğitimin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ünver, E. (2016). Neden ve Nasıl Sanat Eğitimi. *İdil Dergisi*, 5(23), 867-871.